

ÁP DỤNG LÍ THUYẾT QUẢN LÍ CHẤT LƯỢNG TỔNG THỂ VÀO QUẢN LÍ CHẤT LƯỢNG HỌC TẬP MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN CHO HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ

ThS. NGUYỄN TRÍ ANH

Phòng Giáo Dục Hồng Linh, Hà Tĩnh

Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, vấn đề về quản lý chất lượng (QLCL) và nâng cao chất lượng giáo dục (CLGD) đang được Đảng, Nhà nước và cả xã hội hết sức quan tâm, ngành Giáo dục đã có nhiều giải pháp nhằm nâng cao CLGD. Tuy nhiên, trên thực tế, hệ thống giáo dục và đào tạo nước ta vẫn còn nhiều bất cập so với yêu cầu phát triển của đất nước trong giai đoạn hiện nay. Nghị quyết Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đã khẳng định: "Hệ thống giáo dục và đào tạo thiếu liên thông giữa các trình độ và giữa các phương thức giáo dục, đào tạo; còn nặng lý thuyết, nhẹ thực hành. Đào tạo thiếu gắn kết với nghiên cứu khoa học, sản xuất, kinh doanh và nhu cầu của thị trường lao động; chưa chú trọng đúng mức việc giáo dục đạo đức, lối sống và kỹ năng làm việc. Phương pháp giáo dục, việc thi, kiểm tra và đánh giá kết quả còn lạc hậu, thiếu thực chất", và một trong những nguyên nhân chủ yếu của hạn chế trên cũng được chỉ ra là do: "Công tác thanh tra, kiểm tra, giám sát chưa được coi trọng đúng mức. Sự phối hợp giữa các cơ quan nhà nước, tổ chức xã hội và gia đình chưa chặt chẽ". Để khắc phục những hạn chế trên đòi hỏi chúng ta phải thay đổi quan niệm, nhận thức về giáo dục, phải hướng tới CLGD, điều đó đồng nghĩa với việc phải chú trọng nâng cao trách nhiệm quản lí và tăng cường các biện pháp dạy học.

Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi sẽ trình bày cách tiếp cận tổng thể (Total Quality Management, TQM) trong học tập ở một môn học cụ thể, đó là môn Giáo dục công dân (GDCD), trong đó giới thiệu một số biện pháp về học tập môn GDCD ở các trường trung học cơ sở trên địa bàn thị xã Hồng Linh tỉnh Hà Tĩnh.

1. Đánh giá về quản lí chất lượng học tập của học sinh trung học cơ sở thị xã Hồng Linh

1.1. Đánh giá chung về quản lí chất lượng học tập của học sinh trung học cơ sở thị xã Hồng Linh

Các nhà trường đã có cơ chế quản lí tương đối chặt chẽ và thực hiện khá tốt việc đảm bảo điều kiện, kiểm soát quá trình và kết quả giáo dục; công tác lập kế hoạch được thực hiện nghiêm túc đảm bảo cho quá trình thực hiện mục tiêu, nội dung dạy học; công tác kiểm tra, đánh giá chất lượng học sinh đã được quan tâm, chất lượng học tập của học sinh có chuyển biến tích cực.

Tuy nhiên, thực tế hiện nay, một số cán bộ quản lí quan niệm về CLGD chưa thật đầy đủ và đồng bộ, còn cho rằng CLGD đồng nghĩa với kết quả thi; QLCL đang chủ yếu đánh giá chất lượng nhằm vào mục tiêu mà coi nhẹ quá trình, chưa chú trọng việc tự kiểm tra, đánh giá, tự cải tiến CLGD của nhà trường; vai trò tự QLCL của giáo viên, học sinh và các lực lượng giáo dục chưa được huy động và quan tâm đúng mức.

1.2. Đánh giá về quản lí chất lượng học tập môn Giáo dục công dân của học sinh trung học cơ sở thị xã Hồng Linh

Cán bộ quản lí và giáo viên đã rất quan tâm đến vấn đề QLCL học tập môn GDCD của học sinh; đã phối hợp với gia đình cũng như các tổ chức đoàn thể, các lực lượng giáo dục để nâng cao chất lượng học tập môn GDCD của học sinh.

Quản lí hoạt động giảng dạy của giáo viên: Đội ngũ cán bộ quản lí và giáo viên đã quán triệt tốt việc nhận thức mục tiêu, chương trình bộ môn GDCD. Tuy nhiên, trong quản lí hoạt động giảng dạy môn GDCD vẫn nặng nề về số lượng giáo án, chú trọng đến số lượng ngày công, chưa quan tâm đến chất lượng giờ dạy và chất lượng thực tế học sinh, đặc biệt chưa quan tâm đến đặc điểm tâm sinh lí của cá nhân mỗi học sinh; việc đổi mới phương pháp dạy học, phối hợp với các lực lượng giáo dục để tham gia giáo dục đạo đức học sinh còn chưa thường xuyên.

Quản lí hoạt động học tập của học sinh: Đội ngũ cán bộ quản lí và giáo viên đã quan tâm đến giáo dục tinh thần, thái độ, động cơ học tập của học sinh; quan tâm đến dạy phương pháp, kỹ năng cho học sinh. Tuy nhiên, thực tế các em vẫn ít quan tâm đến việc học môn GDCD, công tác quản lí hoạt động học tập của học sinh chủ yếu là quản lí việc thực hiện về giờ giấc mang tính thủ tục hành chính, việc tìm hiểu hoàn cảnh, điều kiện cụ thể của mỗi học sinh qua đó lựa chọn cách thức, phương pháp giáo dục đối với mỗi em chưa được quan tâm.

Về quản lí kết quả học tập của học sinh: Hiện nay, đối với môn GDCD, Bộ Giáo dục & Đào tạo quy định về đánh giá kết quả học tập của học sinh phải "kết hợp giữa đánh giá bằng cho điểm và nhận xét kết quả học tập" đồng thời kết quả đó được chính giáo viên môn GDCD ghi vào học bạ. Như vậy, việc đánh giá kết quả học tập, rèn luyện của học sinh hiện nay khá nặng đối với cán bộ, giáo viên.

2. Một số biện pháp quản lí chất lượng học tập môn Giáo dục công dân của học sinh trung học cơ sở thị xã Hồng Lĩnh theo mô hình quản lí chất lượng tổng thể

2.1. Khái quát về quản lí chất lượng tổng thể

Mô hình quản lí chất lượng tổng thể với phương châm cải tiến liên tục, đáp ứng yêu cầu của khách hàng, làm thoả mãn khách hàng và luôn hướng vào khách hàng, do đó nếu áp dụng vào lĩnh vực giáo dục nó sẽ có tính khả thi cao hơn các mô hình QLCL khác bởi lẽ, đối với giáo dục, chúng ta dễ xây dựng được môi trường văn hóa chất lượng và các công cụ để thực thi quản lí chất lượng tổng thể. Chúng ta hiểu khách hàng ở đây bao gồm khách hàng bên trong và khách hàng bên ngoài. Khách hàng bên trong: là giáo viên, nhân viên, cán bộ quản lí. Khách hàng bên ngoài: là cha mẹ học sinh, nhà tuyển dụng, cộng đồng và xã hội. Học sinh vừa là khách hàng bên trong vừa là khách hàng bên ngoài.

2.2. Nội dung quản lí chất lượng học tập của học sinh theo mô hình quản lí chất lượng tổng thể

QLCL tổng thể hướng tới xây dựng một quy trình quản lí CLGD hợp lí; cần thiết phải quản lí có hiệu quả tất cả các giai đoạn của quá trình quản lí, cải tiến liên tục, từng bước, phòng ngừa hơn khắc phục, tránh sai sót và luôn làm đúng ngay từ đầu.

Ở trường THCS, học tập của học sinh là một quá trình bao gồm ba nhóm yếu tố: đầu vào, quá trình và đầu ra.

2.3. Các nhóm biện pháp quản lí chất lượng học tập môn Giáo dục công dân của học sinh trung học cơ sở thị xã Hồng Lĩnh theo mô hình quản lí chất lượng tổng thể

2.3.1. Nhóm biện pháp quản lí các yếu tố đầu vào

- Tăng cường bồi dưỡng giáo viên: Qua khảo sát cho thấy ở hầu hết các nhà trường, đa số giáo viên đứng lớp môn GD&CD hiện nay đều được đào tạo ghép môn. Chất lượng giáo viên chưa đồng đều, năng lực thực tế của giáo viên có sự khác nhau cơ bản; từ thực tế đó có thể thấy, đội ngũ giáo viên GD&CD chưa đáp ứng được yêu cầu về số lượng và chất lượng, đòi hỏi trong thời gian tới cần có các giải pháp mạnh trong việc nâng cao chất lượng đội ngũ mà trước hết ngay ở khâu đào tạo giáo viên ở các trường sư phạm rồi đến việc ban hành các chế độ đãi ngộ cán bộ giáo viên giảng dạy môn GD&CD để họ yên tâm công tác. Đối với hiệu trưởng các trường cần có những giải pháp dài hơi, những khâu đột phá trong việc tạo ra một môi trường giáo dục thân thiện, cởi mở, cùng với đó, cần quan tâm đến công tác bồi dưỡng thường xuyên, tránh hình thức, quá trình bồi dưỡng cần gắn với đòi hỏi của thực tiễn GD&CD trong nhà trường, ở địa phương và sát với khả năng từng đối tượng giáo viên...

- Tăng cường phối hợp nhà trường với gia đình và các tổ chức đoàn thể: Ở cấp Trung học cơ sở, môn GD&CD giúp học sinh hiểu được những chuẩn mực đạo đức và pháp luật cơ bản, phổ thông, thiết thực phù hợp với lứa tuổi học sinh trung học cơ sở; biết đánh

giá hành vi của bản thân và mọi người xung quanh; biết lựa chọn và thực hiện cách ứng xử phù hợp với các chuẩn mực đạo đức, pháp luật, văn hóa xã hội trong giao tiếp và hoạt động; có tinh cảm trong sáng, lành mạnh đối với mọi người, đối với gia đình, nhà trường, quê hương, đất nước.

Để thực hiện được mục tiêu đó, đòi hỏi trong quá trình học tập, học sinh phải tích cực suy nghĩ, chủ động tham gia các hoạt động học tập để tự khám phá và lĩnh hội kiến thức, rèn luyện kỹ năng, xây dựng thái độ và hành vi đúng đắn; mạnh dạn trình bày và bảo vệ ý kiến, quan điểm cá nhân; biết tự đánh giá và đánh giá các ý kiến, quan điểm, các sản phẩm hoạt động học tập của bản thân và bạn bè để từ đó giải quyết các tình huống và các vấn đề đặt ra từ thực tiễn, xây dựng và thực hiện các kế hoạch học tập phù hợp với khả năng và điều kiện thực tế của bản thân.

2.3.2. Nhóm biện pháp quản lí quá trình

Quản lí việc xây dựng môi trường để thực hiện quá trình giáo dục: Môi trường sư phạm là một trong những điều kiện tác động trực tiếp, thường xuyên đến việc hình thành nhân cách của học sinh nói chung, chất lượng học tập môn GD&CD nói riêng, do đó các nhà trường phải luôn quan tâm đến việc xây dựng trường học có một môi trường sư phạm đảm bảo được các yêu cầu giáo dục, cùng với đó tạo nên bầu không khí giáo dục ở mọi địa điểm, mọi hoạt động trong nhà trường, hình thành nên một phong cách sinh hoạt của nhà trường, từ việc giữ trật tự, vệ sinh, ngăn nắp, nghiêm túc, luôn tạo dư luận tập thể tốt, ủng hộ cái tốt, cái tiến bộ, phê phán cái sai, cái lạc hậu cho đến việc tạo mối quan hệ tốt giữa các thành viên trong trường: giữa thầy với thầy, giữa thầy với trò, giữa trò với nhau.

Quản lí việc phối hợp tổng thể các lực lượng giáo dục trong nhà trường: Khác với các môn học khác, hiệu quả dạy học môn GD&CD đòi hỏi phải có môi trường giáo dục lành mạnh, khép kín. Chính vì vậy, trong quá trình dạy học, cần phải phối kết hợp các lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường nhằm tạo ra những tác động giáo dục cùng chiều, những tấm gương có cách sống và ứng xử phù hợp với các chuẩn mực đạo đức và pháp luật để HS noi theo. Nhà trường và các đoàn thể cũng cần phối hợp với tổ chuyên môn thực hiện các hoạt động ngoại khóa để tăng cường thời lượng cho các em được tranh luận, thảo luận, đóng góp ý kiến của mình vào các vấn đề chung của đất nước, của xã hội.

Quản lí hoạt động lên lớp của giáo viên: Để thực hiện tốt nội dung này, đòi hỏi giáo viên dạy môn GD&CD phải thường xuyên thiết kế, tổ chức, hướng dẫn học sinh thực hiện các hoạt động học tập với các hình thức đa dạng, phong phú, có sức hấp dẫn phù hợp với đặc trưng bài học, với đặc điểm và trình độ học sinh, với điều kiện cụ thể của lớp, trường và địa phương; chú ý khai thác vốn kiến thức, kinh nghiệm, kỹ năng đã có của học sinh; bồi dưỡng hứng thú, nhu cầu hành động và thái độ tự tin trong học tập cho học sinh;

giúp các em phát triển tối đa tiềm năng của bản thân; quan tâm đến việc hướng dẫn học sinh hình thành kĩ năng vận dụng kiến thức đã học vào giải quyết các vấn đề thực tiễn...

Quản lí hoạt động học tập của học sinh: Đối với học sinh, quá trình học tập môn GD&CD cần tích cực suy nghĩ, chủ động tham gia các hoạt động học tập để tự khám phá và lĩnh hội kiến thức, rèn luyện kĩ năng, xây dựng thái độ và hành vi đúng đắn; mạnh dạn trình bày và bảo vệ ý kiến, quan điểm cá nhân; tích cực thảo luận, tranh luận, đặt câu hỏi cho bản thân, cho giáo viên, cho bạn bè; biết tự đánh giá và đánh giá các ý kiến, quan điểm, các sản phẩm hoạt động học tập của bản thân và bạn bè; tích cực sử dụng thiết bị, đồ dùng học tập; thực hành vận dụng kiến thức đã học để phân tích, đánh giá, giải quyết các tình huống và các vấn đề đặt ra từ thực tiễn; xây dựng và thực hiện các kế hoạch học tập phù hợp với khả năng và điều kiện thực tế.

Quản lí việc kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của học sinh: Đối với môn GD&CD, kiểm tra đánh giá có đặc thù riêng là: không chỉ kiểm tra kiến thức đã học, mà còn chú trọng đến kiểm tra thái độ, các kĩ năng nhận xét, đánh giá, phân biệt đúng - sai, khả năng vận dụng và thực hành kiến thức đã học vào cuộc sống của học sinh. Việc phối hợp các lực lượng giáo dục trong kiểm tra đánh giá kết quả học tập môn GD&CD sẽ tạo ra một môi trường giáo dục khép kín, tăng cường tính chính xác trong đánh giá. Để thực hiện tốt việc phối hợp các lực lượng trong kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh, giáo viên dạy môn GD&CD cần phải thường xuyên liên hệ, kịp thời thu nhận những thông tin nhận xét, đánh giá của các lực lượng trên về thái độ, hành vi của học sinh, mặt khác có những hình thức khuyến khích học sinh tự liên hệ, tự kiểm tra, đánh giá lẫn nhau.

2.3.3. Nhóm biện pháp quản lí đầu ra

Quản lí việc đánh giá xếp loại học sinh: Hiện nay ở các trường phổ thông, đối với môn GD&CD, Bộ Giáo dục & Đào tạo quy định về đánh giá kết quả học tập của học sinh phải “kết hợp giữa đánh giá bằng cho điểm và nhận xét kết quả học tập”. Qua thống kê ở các trường trung học cơ sở, giáo viên dạy môn GD&CD nếu không kiêm nhiệm các công việc khác phải dạy từ ít nhất là 10 đến 14 lớp, thậm chí có giáo viên phải dạy đến hơn 17 lớp, mỗi lớp có hơn 30 học sinh, nhân lên cũng sẽ thấy số lượng học sinh mà giáo viên phải tham gia đánh giá là quá lớn, như vậy việc đánh giá nhận xét, ghi vào học bạ của học sinh là việc làm quá nặng, chắc chắn hiệu quả và mức độ chính xác sẽ không cao. Để thực hiện tốt các yêu cầu trong đánh giá kết quả học tập của học sinh môn GD&CD cần có sự phối hợp tham gia của các lực lượng giáo dục trong nhà trường như giáo viên chủ nhiệm, các giáo viên bộ môn khác, cán bộ Đoàn, Đội cũng như của gia đình và cộng đồng.

Quản lí sản phẩm của quá trình dạy học: Môn GD&CD là môn học tích hợp nhiều nội dung giáo dục xã hội nhất như: giáo dục quốc phòng, giáo dục kĩ năng sống, giáo dục môi trường, giáo dục văn hóa hòa bình, giáo dục giới tính, giáo dục phòng tránh HIV/AIDS... Có thể nói, hiện nay, cả xã hội đang đòi hỏi rất cao đối với nội dung, chương trình, phương pháp, chất lượng giáo dục của môn GD&CD. Do đó, những người làm công tác quản lí giáo dục, giáo viên dạy môn GD&CD cần quán triệt mục tiêu môn học, phải thiết lập các tiêu chí đánh giá chất lượng, đánh giá sản phẩm của quá trình dạy học; phải nắm rõ cái đích cuối cùng cần đạt được trong dạy học GD&CD là hành động phù hợp với các chuẩn mực đạo đức, pháp luật. Nếu học sinh không có chuyển biến trong mục đích, động cơ, thái độ thì việc dạy học xem như không đạt hiệu quả.

Kết luận

Để góp phần đảm bảo chất lượng dạy học, việc cải tiến công tác quản lí là rất cần thiết, đặc biệt là những tiếp cận hiện đại trong QLCL mà điển hình là tổng thể - một mô hình đang được các nhà quản lí giáo dục quan tâm. Các biện pháp nói trên có mối quan hệ chặt chẽ, mật thiết với nhau, do đó cần bộ quản lí, giáo viên các nhà trường khi vận dụng cần phối hợp một cách nhuần nhuyễn để phát huy hết tác dụng của các biện pháp. Việc sử dụng triệt để các biện pháp quản lí đúng lúc, đúng thời điểm sẽ làm cho công tác quản lí trong các nhà trường đạt hiệu quả cao hơn, chất lượng học tập của học sinh trung học cơ sở ngày một nâng cao đáp ứng yêu cầu đòi hỏi của xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), Nghị quyết số 29-NQ/TW của Bộ Chính trị Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, Hà Nội.

2. Lê Yên Dũng (2009), *Vận dụng thuyết quản lí chất lượng tổng thể (TQM) trong quản lí chất lượng nghiên cứu khoa học ở Đại học Quốc gia Hà Nội*.

3. Võ Ngọc Vĩnh (2013), *Quản lí chất lượng dạy học ở trường trung học phổ thông theo tiếp cận quản lí chất lượng tổng thể*, luận án tiến sĩ.

4. Edward Sallis (2002), *Total Quality Management in Education*, third edition, Stylus Publishing Inc, Sterling, VA, USA.

SUMMARY

Total Quality Management model (TQM) with the aim to continuous improvement, towards customers, will demonstrate education quality according to social requirement. The paper presents TQM approach in managing students' learning quality at the Hong Linh lower secondary school, Ha Tinh province. The author introduces several solutions to improve students' learning quality in citizen education subject at lower secondary school through TQM application; these solutions were inter-related, so there should be a flexible cooperation to bring these solutions into full play.